

det en redning for fisk med grøt på denne ferien også. Og det var ikke kjøp-flatbrød til maten, nei. Det var «rett brød» som glåmosin-gene sier — det vil si leiver heimebakt i eldhuset. Og så godt med kanel og sukker på grøten, og alt var såre vel!

Å nei, den som kunne få et slikt godt mål mat til middag i morgen! For en fest det ville blitt!

Svartbak

Foto: Knut Bakken

ARVID DAHLE

Værprofeten ved Gurglevasstind

Mitt møte med Byge Værly

Det var en deilig kveld i august. De siste timene hadde jeg trampet meg opp gjennom Tussipustdalen med den mektige, snøsminkede Gurglevasstind lysende som veiviser i kveldssolen. Mitt mål for dagen var Værly-setra, som ligger i fjellets ensomhet som et minne om fordums u-subsidiert smør- og osteproduksjon. Selv om seteren altså ikke ble drevet lenger, skulle jeg i følge pålitelige utsagn fra representanter for bygdens innfødte befolkning, ha store sjanser til å treffe folk der. Kårkallen Byge Værly brukte nemlig å holde til i seterhuset på sommers tid. Og han Byge var ikke noen helt vanlig kar, var det blitt sagt meg. Han var distriktets store værprofet, som til og med hadde vært intervjuet i bladet en gang. Som det også der var nevnt, var det forøvrig Byge som spådde varmsommeren 1901. Han la den riktignok til 1903, men allikevel

Og der lå plutselig Værly-setra foran meg. Grå og værslitt blinket den mot kveldssolen med et ørlite vindu. På dørhellen satt det en kar. Da jeg kom nærmere, kunne jeg se at han virket like gammel og værbitte som setra selv. Ansiktet var rynket som en valnøtt og øverst oppe klamret noen visne hårtufser seg til en loslitt skalle, som hang de der bare av gammel vane.

Da jeg sa god kveld, satte gamlingen et par plirende øyne, merket av livsvisdom og sur peisrøyk, på meg. — God kveld igjen, svarte han. Etter at han så hadde fått bekreftede svar på sitt spørsmål om hvor vidt det var så at jeg var ute og før, ba han meg stige på. Han reiste seg, dro i et par bukser som var like

skrukket som statsingeniør Dahls bronsebenklær på statuen ved jernbanestasjonen, og myste mot solnedgangen. Nå, tenkte jeg, har jeg stikkordet til neste replikk. Herr Værly venter åpenbart at jeg skal spørre ham om været. Derfor gjorde jeg det. Han snudde seg mot meg, og jeg syntes å ane et glimt av anerkjennelse i de vassgrå øynene.

Sol bak sky
gir regn før gry,

messet han plutselig i uklanderlig riksmål. (Herr Værly var heldigvis ganske konservativ i sin målform, hvilket gjør det så meget lettere for meg å nedtegne hans mange kloke og vektige ord.)

— Aha, sa jeg, hvilket min nye venn åpenbart fortolket som et uttrykk for markert beundring, for han fortsatte:

Når myggen biter fra nord,
sadler han bukkene, Tor!

I taushet gikk vi inn i seterstuen.

* * *

Slik begynte mitt møte med Byge Værly. Meget snart skulle jeg få erfare at han var sannspådd. Det ble regn før gry, og Tor ikke bare sadlet bukkene, men skamkjørte dem til en dyrebeskyttelsesmanns dype gremmelse. Takket være styggværet fikk jeg imidlertid anledning til å tilbringe et værfast døgn med den store værprofeten. Og hva bedre var — jeg fikk tid og ro til å nedtegne — med tørrblekkpenn i silregn — en rekke av hans lyriske og lærerike værprofetier, hvorav jeg her skal nevne noen. Men la meg først innskytte at Byge nok kunne mere enn å varsle vær. Han var blant annet ikke så lite av en bygdehistoriker.

Således kan jeg huske at vi i løpet av kvelden kom inn på opprinnelsen til gårdsnavnet Værly. Noen karsker — hvorav jeg hadde medbrakt den bedre halvdel i forvissningen om at hva kulørte glassperler er for sydhavets innfødte, er karsken for hans norske

kollega — ga meg mot til å spøke med motsetningen mellom dette navnet og det usedvanlige barske vær som gjør tilværelsen på Værlygårdene atskillig luftig, men langt fra lett.

Men da kom han Byge på gli! Og så fortalte han meg i løpet av fire karsker at det nok aldeles ikke hang slik sammen som jeg og mange trodde. Navnet Værly er nemlig en fornorskning av det skotske *Waverley* — hvilket var navnet til en soldat som kom til landet som deltaker i Sinclairs felttog, men som kom bort fra hovedstyrken under tyttebærplukning i Øvre Lom og senere ble stamfar til Værly-ætten.

* * *

Men det var helst om været vi snakket, Byge og jeg. Ute striregnet det, Gurglevasstind hadde trukket skoddekjolen over hodet, og det var riktig utrivelig. Men inne i seterstuen satt vi ved gruen og hygget oss. Fra Byges gammelmannsmunn fløt urgammel visdom om vær og vind — raskere etter hvert som kaffen gled inn. Hvor kan jeg ikke nå, mange år etterpå, ennå høre for meg den nesten gammeltestamentlige profeten der han mumlet med sin knirkende stemme:

Flyr svalen høyt —
et dårlig tegn.
Men flyr den lavt
da blir det regn.

I dette lille, men dype vær-verset ligger så å si innkapslet kvintessensen av den livsprøvede pessimisme som går som en grå tråd gjennom Byge Værlys spådommer. Slik som det forøvrig også kommer til uttrykk i dette diktet om betydningen av himmelfarvene:

Aften rød
gjør vått ditt hø.
Morgen rød
gir oftest snø.
Aften gul —

søk snarest skjul.
Morgen gul —
gir regn til jul.

Også dyrene må den gode værprofet akte på. Slik så Byge
Værly det:

Spiser hunden gress,
blir været lite tess.
Men gjør den det ei,
drar solen sin vei.

Stort lysere utsikter har heller ikke gjøken å by på:

Sier gjøken ho,
da blir det sno.
Men hvis den er taus,
bryt regnet laus.

Vi kjenner vel alle sneglens rolle i værprofetien. Mang en glad
soldag har fått et skjær av skjebnetungt værvarsel over seg ved den
slimede snegles tilsynekomst. Byge uttrykker det slik:

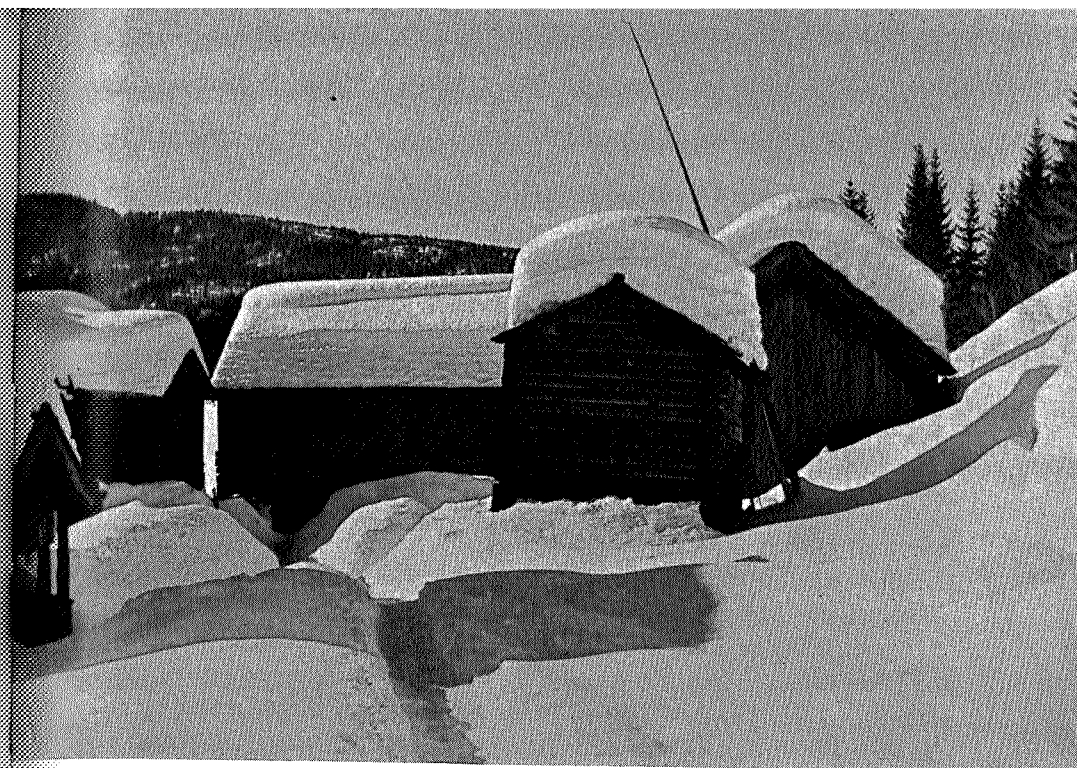
Ser du snegler sorte,
blir godværet borte.

Men så legger han til, og her er det humoristen Byge som gløtter
på latterdøren:

Men har sneglen paraply,
har du drukket for my'!

Humor hadde han Byge i rikt monn. Jeg kan f. eks. huske at
jeg ut på kvelden den andre dagen på setra spurte ham hva slags
vær vi kunne vente neste dag, og han med et lurt og listig smil sa:
Å, det blir vel med været som med mannen i ekteskapet: litt yr
av og til.

* * *

Kubisme ved Dragsten

Foto: Eivind Keyn

Det var sol over fjellet da jeg sa takk og farvel til den kloke Byge.
Fuglene sang og blomstene lyste. Over hodet på oss hang en enslig
hauk og lekte helikopter. — Så får du ha takk for godt værlag,
sa jeg og skulle likesom være vittig. Og så la jeg til at nå hadde
jeg lært så meget at jeg vel kunne slå meg ned som værprofet selv.

— Det tror jeg vel det, sa han Byge. For deg som bor i Trøndelag
er det ingen sak. For du vet jo at:

Sommervær i Trøndelag
det er bare av ett slag.
Spår du regn med sludd i blant,
spår du ganske sikkert sant.